SAMARITEANCA

„Cum Tu, care ești Iudeu, ceri să bei de la mine, care sînt femeie Samariteancă?"

Ioan 4/9

Acum, iată că în toamna lui patruzeci și cinci sosește ceasul străvechilor noastre mănăstiri. Cu toate că gospodăriile călugărilor erau mai avute, s-a hotărît să se înceapă cu maicile. În faptul zorilor, la mănăstirea zisă Trei Izvoare a și început marele dezmăț, ce ținea cu orice preț să semene a sărbătoare. O fanfară militară, urcată sus, pe zidurile mănăstirii, îi tot dădea cu valsurile, iar jos, în curte – să te ferească Dumnezeu ce se juca... Saci cu făină, butoiașe fel de fel, curcani și gîște, tacîmuri, perne, țolișoare, păretare – totul smuls de la pămînt, ridicat și cărat în mare grabă cine știe unde.

Cruzimea acestui jaf, presurat cu stropi de fanfară, paralizase întreaga mănăstire. Iar cînd s-a trecut la golirea bisericilor, cînd cărțile sfinte, cărate cu țuhalul, erau deșertate în foc, cînd au început a rage vitele scoase de streini de prin grajduri, cînd marii luptători pentru binele omenirii, aghezmuiți prin beciurile mănăstirii, au pornit a goni după călugărițe tinerele, cînd, înnebunite de groază, maicile se boceau una pe alta, căci erau urcate în camioane și duse care încotro, în clipele celea de deznădejde, cînd părea că sosise ceasul de apoi, o fetișcană de vreo șaptesprezece ani dintr-un sat vecin a răzbătut la egumena mănăstirii, o bătrînică ce tot leșina pe mică de ceas, și i-a șoptit că noaptea trecută a visat un înger.

Stareța a tresărit. Cuvîntul „înger" pare s-o fi repus înapoi în fruntea mănăstirii. În asemenea vremuri cumplite era cu neputință ca Domnul să le părăsească. Revenindu-și, stareța a potolit pe cît a putut jalea celor din jur, după care, chitind un colțișor bun pentru destăinuiri, s-a retras cu fetișcana din satul vecin.

— ...și... cum cu îngerul cela, fată hăi! Ți-o fi vorbit, o fi poruncit ceva prin tine?

— Mi-o zis: lasă casa părintească și te du la mănăstire.

— La ce bun să lași casa părintească și să vii la mănăstire?

— Să mă fac și eu mireasa Domnului.

— Călugăriță, cu alte cuvinte?

— Călugăriță...

— Îngerul cela al tău o fi crezut că o asemenea treabă se face într-o singură zi, ba chiar într-o singură dimineață!

— În cît se face ea, călugărirea?

— Draga mea, ca să ajungi maică, trebuie să faci mai întîi cîțiva ani de ascultare, să fii poslușnică.

— Luați-mă măcar de poslușnică.

— Care, unde, cînd, nu vezi cum ne vîră prin mașini și ne duc nici noi nu mai știm pe unde?

— Atunci, dară, ce mă fac cu porunca îngerului?

— Mulțumește-i Preacuratei într-o rugăciune aparte pentru un vis atît de frumos și vezi-ți de-ale tale. Fată tînără, frumoasă. Încep, iată, să vi se întoarcă de la război flăcăii. Mărită-te, crește-ți copiii, grijește-ți casa și uită de batjocorirea sărmanei noastre mănăstiri.

— Dacă nu, a zis fata, că îngerul mi-o poruncit să-mi trăiesc viața pe lîngă iestea trei izvoare, la fel ca și Samariteanca de la care Mîntuitorul a cerut cîndva o gură de apă.

— Apoi că izvoarele, căzu în cele din urmă stareța pe gînduri, ele, unde-au fost, acolo și rămîn. Dacă ai să ai cînd ș-o să te doară inima, poți să le grijești din cînd în cînd, că Domnul vede orice faptă bună.

— Așa o fi, numai că, pentru a le griji cum se cuvine, trebuie ca cineva să mă pună în slujba lor. Hotărăște-mi mata, cu gura matale, ce și cum să fac, așa ca să nu fie pe urmă vorbă că ce tot umblă fata ceea pe lîngă izvoare. Poate îmi găsești și un bariz alb cu cruce în frunte, așa cum poartă maicile.

— Doamne, atîta îți mai trebuie — bariz cu cruce în frunte! Că te-or umfla împreună cu celelalte călugărițe și te-or duce...

— Nici o grijă, că am avut doi frați pe front. Unul a căzut, altul, slavă Domnului, s-a întors. Vă rog frumos, nu vă pară rău după un acoperămînt de maică. Îl voi răsplăti o viață întreagă cum voi putea mai bine...

— Nu cumva îți arde a fudulie, fată hăi?

— Dacă, zicînd de bariz, sînt mai mult cu gîndul la 'neavoastră decît la mine...

— Cum adică?

— Apoi că, lăsînd aici un suflet ce ar purta broboadă cu cruce în frunte, o să vă puteți mai ușor despărți de mănăstire, știind că nu mai rămîne ea chiar atît de pustie. La nevoie va avea cine s-o grijească, s-o păzească...

— Ce să grijești, ce să păzești, draga mea, cînd nu vezi cum au curățit totul?!

— Da bisericile? Ia uite 'neata la iestea două lăcașuri, că te prind amețelile cînd urci cu privirea la crucile lor! Apoi casele maicilor, cimitirul, ograda de piatră și, oricum, cele trei izvoare...

— Ce te tot ții de izvoarele celea?!

— Cum să nu mă țin, cînd de la izvoare au și pornit toate. Că, nu atît predicile, nu atît coriștii, cît apele lor sfinte au purtat peste tot faima mănăstirii noastre. Amu, cu toată durerea și amărăciunea, am stat eu de m-am gîndit în mintea mea, că, chiar și după ce mănăstirea va fi închisă, apele acestor trei izvoare vor fi la fel de dulci, tămăduitoare, sfinte...

Zice-se că, auzind aceste cuvinte, stareța și-a scos propriul său acoperămînt, i l-a așezat fetei cum se cuvine, a cuprins-o, sărutînd-o pe obraji, și această sfințire neașteptată a unei mirene a făcut-o pe bătrînică iară stăpînă la cele Trei Izvoare. Chemîndu-i pe marii cunoscători ai vinurilor și femeilor, le-a spus că nici ea, nici maicile nu vor părăsi de bună voie sfîntul lăcaș, de nu vor fi lăsate să-și ia rămas bun, printr-o ultimă slujbă, de la altarele și clopotele mănăstirii. Astfel la acea ultimă slujbă a fost văzută printre maici și fetișcana din satul vecin, stînd alături de stareță, în dreapta ei.

Dar, firește, legendele se ticluiesc cu așa socoteală ca cei ce vor să creadă să poată crede, iar cei ce nu vor

n-au decît să nu creadă. Cu atît mai mult că peste o vreme, cei bănuiţi că ar fi pus şi ei umărul la marele dezmăţ susţineau că toate poveştile celea cu stareţa nu sînt decît nişte vorbe de clacă. Atunci cînd cu lichidarea mănăstirii, fetişcana ceea, ziceau ei, s-a repezit şi ea să pună mîna pe-un covoraş ceva, să-şi sporească zestrea, dar venind prea tîrziu, cînd totul era gata curăţit, a ridicat şi ea de undeva de pe jos un bariz cu cruce în frunte, l-a scuturat de colb, s-a îmbrobodit şi abia după aceea a pornit povestea cu îngerul pe care, cică, l-o fi visat. Cu stareţa ea nici măcar nu putuse sta de vorbă, pentru că bătrînica ceea, cînd a auzit de lichidarea mănăstirii, a pornit-o cu blesteme şi afurisenii, că au băgat-o în maşină în zori de zi şi au dus-o aşa, ca dusă să fie.

Stinse lumînările, pustii altarele, înţepenite clopotele... Ştir şi mătrăgună pe cărările ce urcau an de an spre mănăstire. Şi, deci, atît, gata, s-a sfîrşit cu cele Trei Izvoare? Nici slujbe în biserici, nici călugăriţe la izvoare, nici fapte bune, nici vorbe bănuite de păcat, nici o cît de mică sărbătoare în acel nesfîrşit şirag de zile de muncă?... Aşa arată ea la faţă, lichidarea?

Şi totuşi... În ciuda acestei lichidări, pe acelaşi loc, din aceeaşi stîncă, cum a răsărit, aşa şi creşte, zi de zi, an de an — străvechea noastră mănăstire. Mîndră, senină, frumoasă... În zilele de tihnă, de prin împrejurimi se aud foşnind pădurile de stejar; de jos, de sub talpa stîncii, le răspund cele trei izvoare... Văile şi dealurile nistrene o fi fost lucrate de Atotputernicul cu o deosebită îndemînare, cînd avuse o zi cum nu se mai poate de bună. Perfecţiunea zămislirilor deseori atinge nişte culmi cu adevărat sfinte, şi tocmai acolo unde frumosul ajunge a fi şi sfînt, tocmai pe locurile celea călugării obişnuiau să întemeieze lăcaşuri.

Fericite au fost ceasul şi locul alese pentru mănăstirea Trei Izvoare. Dintr-un cuib de dealuri împădurite răsare un braţ de stîncă avînd palma darnic desfăcută către cer, şi tocmai în acea palmă de piatră a şi fost aşezată mănăstirea. Două biserici cu cîte două turle fiecare şi patru cruci aurite lucesc ziua întreagă în bătaia soarelui. Cîteva case, trapezăria, cămăruţele călugăriţelor, şi toată această gospodărie era încinsă cu un brîu nalt de piatră, alb ca varul, ba chiar şi mai frumos

decît varul, căci i s-a pus și puțină sineală. Această mare minune, așezată grijuliu într-o palmă de piatră, ne sfințea pămînturile pînă hăt în zare, urcînd domol spre cer ca o rugăciune.

Trei Izvoare...

Îndată ce ieși prin poarta mănăstirii, se aude un murmur de ape, care crește pas cu pas, în timp ce cobori cărarea, și te tot duc și duc pe firul unei sete istovitoare, pînă ajungi la cele trei șuvoaie ce țîșnesc de sub stînca pe care a fost înălțată mănăstirea. Cine știe cîte veacuri o fi trecut pînă ce murmurul celor trei deschizături de ape a ajuns nume de mănăstire, cunoscută peste tot. Legendele zic că prin văile iestea se întorcea odată după o grea înfrîngere a oștirilor sale măria sa Ștefan. Aici la izvoare și-a tămăduit rănile, aici o fi prins suflet și, cum obișnuia, pentru a însemna locul unde o înfrîngere a fost transformată într-o biruință, a poruncit să se zidească mănăstire. Mulți ani la rînd au tot călătorit ei tustrei — Ștefan, mănăstirea și izvoarele — prin legende, cronici, manuale școlare.

Eu însă aș fi vrut să te întreb, dragă cititorule... Ajunși fiind la această mare tristețe, ce-ai așeza tu într-o mănăstire rămasă pustie? O școală? Un spital pentru copii? Un ocol silvic? Știu eu... Poate că, chibzuind la rece, așa ar și fi fost cu cale să se facă, numai că atunci, în primul an de după război, toți erau înfierbîntați, nimeni nu vroia să judece la rece. O să le băgăm maicilor o stație de mașini și tractoare, numită pe scurt S.M.T., au zis șefii. Firește, nu era o treabă ușoară. În primul rînd, cum să urci turma de tractoare, ce semănau mai mult a tancuri, sus — pe piscul cela de deal, spre care ducea un drumeag îngust și întortocheat, încît sărmanele noastre căruțe și acelea îl străbăteau cu greu. Apoi, cum pot fi amplasate pe un petic de pămînt cam cît o ogradă țărănească un parc de mașini, ateliere de reparație, cămine și multe altele necesare funcționării unei S.M.T. În sfîrșit, primăvara, cînd vine vremea aratului și semănatului, cum să cobori de-acolo de sus miile și miile de tone de metal, aruncîndu-le în cîmp, și cum să le cari toamna tîrziu, în pragul iernii, înapoi în vîrful dealului?

Probleme, după cum vedeți, multe, probleme dintre cele mai grele, dar las' că nu zadarnic poporul ne-a ales

de ne-a pus în fruntea tuturora, că, încetul cu încetul, le rezolvăm noi pe toate, nici o grijă...

Şi, ce credeţi? Au băgat. S-au căţărat. S-au înşurubat. Esenţialul era să fie cît mai mult vuiet şi scrîşnet, şi cutremur, aşa încît prin toate cele patru părţi ale lumii să ajungă vestea sosirii unui veac nou în Moldova...

Trecut şi viitor, obiceiuri şi datini, lemn şi piatră — totul la pămînt, totul ţăndări... Fireşte, dărîmatul e mult mai uşor decît ziditul, şi apoi las' că patima ruinătorului nici nu prinzi de veste cînd pune gheara pe tine. Cine să fi crezut că timizii, ruşinoşii copii ai celor ce veneau mai ieri-alaltăieri la mănăstire să se închine, acum, adunaţi fiind la cursurile de tractorişti, umblau unsuroşi ca necuraţii, fluierînd cîte-o batjocură rimată printre cele lucruri sfinte. Serile, cînd o porneau spre case, nu uitau să-şi şteargă labele unsuroase de zidul ogrăzii, închipuind pe fundalul orbitor de alb cîte-un desen, cîte-o măscară dintre cele ce se scriu pentru ca proştii să aibă la ce căsca gura.

Spre cumplita uimire a necuraţilor, scorniturile celea ale lor azi le pui şi mîine nu le mai vezi. Părea că cineva umblă noaptea şi şterge, scobeşte, tencuieşte, văruieşte pînă că şi locul unde vruseră şi ei să facă o glumă. Hei, d-apoi că aşa nu se face, tovarăşi, şi-au zis necuraţii de la S.M.T. şi s-au dus de s-au plîns principalului necurat, care le şi scornea pe toate. Văzînd şi acela că nu e lucru de şagă, s-a pus la pîndă. In cea de-a treia noapte a găbjit-o. Harnică şi gospodăroasă, strigoaica ceea tinerică umbla cu răzătoarea, peria şi căldarea. Cum ajungea la locul deocheat, harşti cu răzătoarea şi dă-i cu peria, dă-i cu var...

— Ce te-a apucat, fa tu, toanto?!

Luată pe neaşteptate, sărmana a scăpat şi căldarea, şi peria, iar necuratul cela, aşa necurat cum era, dacă părea să fie băiat de treabă. Văzînd că prea a vîrît-o în sperieţi, a lăsat-o şi el mai moale. Pentru că avea multişor pînă acasă, s-a apucat s-o petreacă, ba i-a mai dus şi sculele adunate în căldăruşă. Ajunşi în sat, au stat o vreme pe prispa casei părinteşti, odihnindu-şi picioarele de drum, după care băiatul a cerut o gură de apă.

Lucruri vechi, cunoscute în Moldova de cînd lumea. Atunci cînd băiatului îi place fata şi ar fi vrut să mai

lege capăt de vorbă, dar nu prea știe cum, închipuie și el o mare sete. Copila a luat căldarea și s-a repezit la fîntînă. Apa era nemaipomenită. După două cănuțe, băiatul a vrut să afle ce-o face să umble noaptea în jurul mănăstirii. Aflînd de porunca îngerului, viitorul tractorist a căzut pe gînduri.

— Hm...

Țăranii cugetă încet, domol, dar temeinic. Așa cam la o săptămînă vine el într-o sară și zice — odată ce ți s-o arătat îngerul, de te-o legat prin jurămînt, că nu mai poți fără grija mănăstirii, să ne luăm, zice, de bărbat și soție. Că mie, zice, mi-e totuna pe cine s-o iau, iar tu, măritîndu-te cu mine, ai să poți veni la bărbat, adică la mănăstire, ori de cîte ori vei fi vrut, nimeni n-o să-ți zică nimic.

— Da de căpătuit ne-am putea cumva căpătui acolo?

— Cum vine asta?

— Să ne facem acolo o căsuță, oricît de mică ar fi...

— Da de ce s-o facem chiar atît de mică! O facem cum se fac ele peste tot...

Cu podurile măturate, cu presentimentul unei foamete groaznice, sărmanilor oameni nu le mai ardea lor atunci de nuntă. S-au cununat într-o bisericuță în care se mai slujea, au făcut clacă și, cu rudele din partea mirelui, cu rudele din partea miresei, au ridicat o căsuță după cele două biserici. Șefii, pînă să ajungă a se întreba care, cine, de unde, ei, gata, de-acum locuiau acolo.

Astfel, în ajunul Crăciunului, odată cu primii fulgi, prin nordul Moldovei a prins a se zvoni de la om la om, din gură în gură, cum că, în ciuda faptului că mănăstirea le-a fost lichidată, și peste cele trei izvoare s-a băgat S.M.T.-ul, o călugăriță a scăpat ca prin minune. Poartă ca și celelalte surori ale sale bariz alb, cu cruce în frunte, iar pe înserate, cum se obișnuia la mănăstirea ceea de cînd lumea, coboară la izvoare, pentru a mai sta cu lumea la sfat, și vorba i-i tot atît de limpede, de curată și binefăcătoare ca și apa celor trei izvoare...

Între timp S.M.T.-ul ajunse să bage groaza în lume. În fiece dimineață, cînd se încălzeau motoarele, se cutremura mănăstirea cu biserici, cu cruci, cu temelii cu tot. Băieții, tineri și dezghețați, prindeau totul la fuguța. Cîteva ore de curs și numai ce-i vezi urcați la volan,

repezind tractorul dintr-un zid în altul. Erau buni la pornit, buni la oprit mașina, știau de unde să iei o piesă de schimb atunci cînd de piese de schimb nici pomeneală, și singurul lucru pe care nu-l puteau duce la bun sfîrșit era zama de fasole.

Nu se putea să nu ajungem cu vorba la fiertura de fasole, pentru că odată intrați în iarnă, grija pentru pînea cea de toate zilele devenise grija de căpătîi a tuturora. Îndată ce mănăstirile și bisericile au fost închise, prin sate a și pornit ceea ce oamenii numeau „scuturatul de pîne". I-au tot scuturat și răsscuturat, de nu le-a mai rămas chiar că nimic. S-a ajuns pînă la întorsul sacilor pe dos, pînă la măturarea podurilor, așa încît, cum a căzut zăpada, a și început foametea.

Sărmanele noastre sate... Flămînde, nedreptățite, uitate de lume și de Dumnezeu, coborau zi de zi, treaptă cu treaptă, în bezna cea fără de fund, dar S.M.T.-ul nicidecum nu le putea urma. S.M.T.-ul fiind organizația unui veac nou, întemeiată nu atît pentru arat și semănat, cît pentru răspîndirea ideilor revoluției proletare. S-a aflat că S.M.T.-ul are nevoie și el de hrană suplimentară, pentru a-și îndeplini înalta sa misiune. Pe cele opt sute de grame de pîne ce se dădeau zilnic nu se putea conta, pentru simplul motiv că tractoriștii, primindu-și porția, o păstrau pentru cei de acasă, înfometați ca vai de dînșii, iar cu stomacul gol, în jurul tractoarelor, pe vreme de iarnă, mare treabă nu faci. S-a hotărît să se gătească o dată pe zi o fiertură de fasole pentru întreg S.M.T-ul. Zilnic se aduceau din raion, sub escortă, cîte trei kilograme de fasole, care, cum erau ajunse, stîrneau o mare curiozitate. O zi îs albe și mășcate, altă zi — mărunte și cu picățele; pe dintr-o parte parcă ar semăna cu cele pe care le ținea bunica, dar cînd te uiți mai bine, nu mai seamănă. Mare tămbălău și cu alesul. Unii susțineau că au fost de-acum alese, dar nu au fost alese bine, că, ce, așa se aleg, ele, fasolele? Ia dă-te ceva mai încolo, în casa voastră de cînd lumea nu s-au fiert fasole, iar cei ce nu le-au fiert nici a alege nu se pricep...

Și tot așa, din traistă în căldare, din căldare în cazan, unul pune fasola ceea, altul o scoate ca nefiind aleasă ca lumea, și se tot împuținau, bată-le-ar să le bată, așa încît, puse la foc, oricît le-ai fi fiert, degeaba.

Turnată prin blide, fiertura ceea nici în ruptul capului nu semăna a ceea ce trebuia să semene. Și apoi de ce s-ar mai fi numit ea zamă de fasole, cînd, uite, în toată farfuria, nici fasolă întreagă, nici jumătate de fasolă, nici o cojiță, măcar cît de cît...

— Așa se face ea, zama de fasole?! De ce n-ați lăsat măcar o călugăriță la mănăstire, că, ce, nu știe lumea ce mai zemuri de fasole se făceau pe aici mai ieri-alaltăieri! Era sățioasă, era gustoasă zama făcută de călugărițe, și avea o mirozná, că, se zice, ajungea pînă la Suceava, pe unde o mai fi fiind și Suceava ceea, tămîia mamei ei și răzmamă...

— Păi, dacă e vorba de-o bucătăreasă bună, parcă îmbla pe-acolo pe la voi una în bariz de monahie...

— De îmblat îmblă, dar ce folos, dacă îmblă *podpolno, nelegalno*...

— De ce adică *nelegalno?*

Păi, nu e în leafă.

— Și de ce n-o puneți în leafă?

— Dar se poate așa ceva? O călugăriță primind leafă de la un stat ce nu crede în Dumnezeu?!

— De putut, firește, nu se poate, dar voi vă faceți a nu fi știut. O puneți și atît.

— Păi, dacă e vorba s-o luăm cu șmecheriile, o facem, cum nu...

Astfel renumitele zemuri de fasole au fost în cele din urmă readuse la mănăstire, și pe la o amiază începeau a se descreți frunțile, lumea trăgea adînc în piept mult rîvnita mirozná, căci peste toate împrejurimile domnea acel duh străvechi de casă și masă, care pe alocuri mai e numit și marea binecuvîntare cerească. O duceau de minune. În fiece zi, pe la ora două, cîte-o sărbătoare, și singurul lucru ce-i îngrijora pe tractoriști era faptul că pe proasta ceea măcar de-ar fi ajuns-o capul să mai ascundă pe ici, pe colo cîte-un pumn de fasole prin fustăraia ceea, că era slăbuță și puțintică din fire, de-o dădea vîntul jos, dar rămînînd fără bucătăreasă, ne prăpădim.

Nu și pace! Ei, hai, să zicem că nu poate fura — rar de tot, dar se nimeresc printre moldoveni și de-aiștia, — cel puțin să-ți dosești colo, ceva mai la o parte, o porție mai faină, așa cum fac bucătarii de cînd lumea. Nu și pace! Se așază la masă ultima, dacă rămîne ceva,

dacă nu rămîne, se duce acasă, mulțumindu-se cu celea ce gustase pe cînd se făcea zama, dar cine se ține pe lume cu gustatul! Amu, în loc de-a reduce porțiile pe zi ce trece, așa cum se face la sovietici, ea le sporea, ba se întîmpla să ajungă la masă și din cei ce nu aveau nimic cu S.M.T.-ul. Cîte-un țăran venit cine știe de pe unde cu treburi de-ale sale se făcea a uita că mănăstirea a fost lichidată, rătăcindu-se printre tractoriști, și proasta ceea, în loc de a-l goni pe ușă afară, se făcea căzută pe gînduri, de-i turna și lui un polonic...

După ce-au tot încercat s-o lumineze cu ajutorul bărbatului, văzînd că și acela se face într-o ureche, tractoriștii au început a trage pe la bucătărie. Ajutînd-o să pună pe foc și tot strecurînd cîte-o surcică în vatră, se căzneau să-i vîre în cap că, deși bisericile și altarele au rămas, aici nu mai e mănăstire, ci S.M.T., iar S.M.T.-ul e organizația dracilor împielițați, care se iau cu Dumnezeu de piept! Bucătăreasa a pus mîna pe căldare și a zis că stinge focul în vatră de-i mai aude hulind numele Domnului.

În cele din urmă, s-a ajuns la un compromis. După ce-și iau masa tractoriștii, de mai rămîne ceva în cazan, hrănească pe cine-o vrea, de nu rămîne, nici un bănat, nici o supărare.

Bîntuia însă foametea, groaznica foamete din patruzeci și șase. Rămășițe în cazan — mai deloc, iar morți — cînd pe-o margine de drum, cînd pe alta, și, văzînd cum ce întorc ele lucrurile, tînăra femeie, urcînd într-o zi cu căldările pline, zărește un bătrîn aproape stins cu totul la poarta mănăstirii. După ce a dus căldările, s-a întors și l-a ridicat de jos. L-a ajutat să intre în cantină, l-a așezat într-un ungher, la masă, dîndu-i de grijă să șadă cumincior și să aștepte pînă va fi masa gata.

Așezat la masă, bătrînul, venit cine știe de pe unde, a stat cuminte ca un copil, neîndrăznind nici măcar fruntea să și-o ridice, ca nu cumva să fie cunoscut că nu-i de-al lor. Primindu-și porția de zamă, a tot adulmecat-o, a tot visat-o, s-a tot bucurat ori de cîte ori dădea cu ochii de dînsa. În sfîrșit, cînd prea de-acum se răcise fiertura, s-a ospătat încet, dus pe gînduri, și-a lins lingura din toate părțile, așezînd-o cuviincios lîngă tacîmul gol. Ieșind de la masă, a găsit pe perete umbra ce mai păstra locul unde fusese pînă mai nu demult o icoană!

Și-a făcut semnul crucii, rostind o scurtă rugăciune în sinea lui, după care a zis cu glasul puternic al unui baci de munte:

— Mulțumesc, maică! Îngăduie-mi să mă las în genunchi pentru a săruta truditele tale mînuțe.

După care, din nordul Moldovei a prins a se zvoni cum că, deși cele Trei Izvoare au fost lichidate, iar mănăstirea umplută cu tractoare și motorină, o călugăriță totuși se mai ține pe acolo. Crucile aurite mai continuă să urmărească de-acolo de sus soarta fiecărui creștin, și atunci cînd vezi că, gata, nu mai este chip, ajunge cuțitul la os, vii la mănăstire, și tot așa cum era pe vremuri, vei fi primit și ascultat, și acea ultimă călugăriță, după ce va fi stat cu tine la masă, va coborî la izvoare, pentru a te petrece la drum, pentru a-ți dori ani buni și roadă în toate cele, cum se făcea cînd bisericile erau deschise și altarele se luminau de cuvîntul Domnului...

Mai trece o vreme și marii dregători ai cutremurelor mecanizate ajung la concluzia că S.M.T.-urile iestea... mai mult bucluc cu dînsele decît foloase. Și apoi la ce bun să tot cari în fiece toamnă miile de tone de metal în vîrful dealului, pentru ca primăvara să te căznești să le cobori de acolo? *Da poșli oni k takoi-to materi*... Le repartizăm prin colhozuri, și acolo unde ară și seamănă, și strîng roada, acolo să le dea broasca țîță...

Mare a fost mila Domnului, și într-o bună zi mănăstirea Trei Izvoare iară începe a semăna cu ceea ce ar fi trebuit să semene. Asta îngrijoră oarecum autoritățile. Pînă ce șefii puneau la cale cam ce-ar trebui de făcut, în străvechea mănăstire s-au născut doi prunci. Fericiți cum nu se mai poate, tinerii părinți munceau din noapte în noapte, curățind urmele cruntei năvăliri mecanizate, așa încît și livada să semene a livadă, și biserica să semene cît de cît a biserică, și mănăstirea a mănăstire...

Și nu mi-ai mai spus, iubite cititorule, cum ai rîndui tu o fostă mănăstire, fie ea și pustiită, fie ea și ponegrită, fie ea și cutremurată? Cu ce crezi că i-ar fi șezut bine? Cu un muzeu de artă țărănească? Cu un sanatoriu pentru cei bolnavi de plămîni? Cu un centru de studiere a ținutului natal? Hai, bine ar fi fost să fie așa cum zici, numai că noi trăim pe un petic de pămînt unde niciodată nu știi la ce să te aștepți...

Într-o des-de-dimineață, pornind spre izvoare cu căldărușele și cobilița, Maica se oprește uimită în poartă. Trecătoarea ce șerpuia domol printre dealuri, urcînd spre mănăstire, era numai vuiet, numai muget. Aracan de mine, și-a zis biata femeie, o fi nebunit văcarul cela! Să viri o cogemite turmă de vite pe acolo pe unde trece cu greu un car cu boi! N-a găsit un loc mai bun să-și adape văcuțele?

Iată însă că turma ocolește izvoarele, urcînd spre mănăstire. Îngrozită, Maica se grăbește să încuie poarta. Văcarul cere să i se deschidă, și pentru că femeia nu mai deschide odată, sparge poarta, lăsînd cornutele să umple ograda mănăstirii. De acum încolo, asta urma să-i fie soarta. După ce au frămîntat în fel și chip problema, autoritățile au hotărît să organizeze la Trei Izvoare un punct pentru colectarea vitelor, o afacere numită rusește „Zagotskot". Vorba e că atunci, după foamete, vitele moldovenilor predate la stat nu puteau fi duse la abatoare, întrucît erau din cale afară de slabe. Numai piele și oase. Pentru a le da la carne, mai trebuiau îngrășate, și nu se știe cui i-a venit în cap că o asemenea trebușoară e cum nu se mai poate de potrivită pentru Trei Izvoare, dat fiind că acolo, la aer curat, la tihnă și lumină, toate încep a-și veni în fire, a se reface, a se înzdrăveni.

Firește, probleme de tot felul. Mai întîi, cu ce transportăm juncanele, căci unele dintre ele urmau să fie predate statului cam la o sută de kilometri depărtare. Cum adică cu ce le transportăm? Pe jos cornutelor nu le mai vine a merge? Țupa-țupa, în două zile și două nopți îs gata venite. Apoi, problema nutrețurilor. Cu ce le căram de la gară pînă la Trei Izvoare? Oricum, îs peste douăzeci de kilometri. Cum adică cu ce le căram? Alegem dintre juncanii predați la carne patru-cinci perechi, îi punem la jug și las' să care hrană pentru confrații lor. Altceva mai avem de rezolvat? Nu avem? Dacă mai apar niscaiva probleme, treceți pe la noi, că doar nu de flori de cuc ne-a ales poporul de ne-a pus în frunte...

A, nu, ferit-a sfîntul... Maica n-a pornit-o cu bocetele, nu-și smulgea gîțele, nu se dădea cu capul de toți pereții... Călugărițele au fost jurate să poarte dragoste acestei lumi pline de păcate. Deci, cu sufletul plin de sme-

renie, cu inima veşnic gata pentru binefacere în numele Domnului, să nu ne împotrivim relelor, să le primim pe toate aşa cum vin ele rînduite de sus, şi astfel fosta bucătăreasă a ajuns a rîni grajdurile, pe cînd bărbatul ei, cu un butoiaş pus pe roate, căra cu un catîr apă de jos de la izvoare pentru adăpatul vitelor.

Trei ani la rînd renumita noastră mănăstire nu a fost decît un grajd de vite. Dregătorii „Zagotskot"-ului furau nutreţ de la vite şi-l dădeau pe basamac, tăiau viţei, fierbeau carne în cazane, apoi după groaznicele beţii porneau sfezile şi bătăile, că să te ferească Dumnezeu... Umezeala vitelor prinse a răzbate pînă pe sub temelia bisericilor, crăpăturile au urcat pînă la chipul sfinţilor apostoli de sub cupola cea mare. Altarul – numai putoare de vite şi mucegai. Trecătoarea ce şerpuia din vale, urcînd spre mănăstire – fărîmiţată în fel şi chip de tractoare, apoi bătătorită de copitele turmelor, şi-o fi deformat straturile de pămînt în adîncuri, aşa încît unul din cele trei izvoare a secat, al doilea a scăzut pe jumătate, şi cine ştie pînă unde ar fi ajuns lucrurile, dacă într-o bună zi...

Cu toate că nu! Hotărît că nu a fost bună ziua ceea nici pentru Moldova, nici pentru Uzbekistan, nici pentru întreaga noastră ţară, dar, de, ce să-i faci... Providenţa deseori pune evenimentele într-o ciudată dependenţă, şi nu e de nasul nostru, al celor chemaţi să întocmim hronicul vremilor prin care trecem, a ne amesteca în cele hărăzite de sus. Altminteri zicînd, un celebru scriitor francez, răsfăţat de popularitate, a hotărît să dea şi pe acolo pe unde-i mai puţin cunoscut, pentru a vedea ce mai face lumea. Potrivit programului şederii sale în ţara noastră, de la Moscova înaltul oaspete urma să plece la Taşkent tocmai în ajunul groaznicului cutremur ce devastase capitala Uzbekistanului.

Fireşte, după o asemenea catastrofă, şederea oaspetelui trebuia reprogramată. În clipa de disperare, cînd nu se ştia ce-i de făcut, cuiva îi vine ideea să-l trimită pe cîteva zile în Moldova. Cu atît mai mult că Chişinăul demultişor nutrea speranţa de-a se fi socotit printre oraşele cele mai primitoare, avîndu-se în vedere, fireşte, primirea oaspeţilor de peste hotare.

Aflînd de marea şansă ce i se oferă, capitala Moldovei punea la cale una din cele mai fantastice pri-

miri. Iată însă că în avionul cu care călătorea spre Chișinău, celebrului francez i se întîmplă să dea cu ochii de o broșurică ce-și avea ca scop ademenirea turiștilor din străinătate. Moldovence dulci cum nu se mai poate, struguri copți-răscopți, priveliști dumnezeiești, și dat fiind că la noi deseori stînga nu știe ce face dreapta, pe coperta bucletului turistic, într-un splendid apus de soare se topea mănăstirea Trei Izvoare cu ogrăzi albe ca zăpada, cu turle verzi ca frunza, cu două familii de cruci aurite.

— Puișor, vrei să mergem într-acolo?

— *Oui!*

E binecunoscut cavalerismul francezilor. Făcînd o promisiune unei doamne, francezul merge pînă în pînzele albe. Doamne, ce panică a stîrnit la Chișinău dorința cuplului francez de-a fi vizitat mănăstirea Trei Izvoare! Cîte nu s-au întreprins pentru a-i abate de la această dorință păgubitoare! S-a ajuns chiar pînă la o falsificare de care francezii nici să fi auzit pînă atunci! După o masă bună cu vinuri dintre cele-cele-cele mai, au încercat să-i vîre într-o altă mănăstire, zicînd că, iată-le, în sfîrșit, cele Trei Izvoare, dar francezul făcuse războiul în calitate de ofițer de legătură, avea o intuiție topografică de demon, așa că încercarea de amăgire a fost redusă la o simplă glumă. Dar, mă rog, așa se glumește aici la voi, și-ar fi zis francezii. Retrăgîndu-se în camerele luxoase de la hotel, au declarat că întrerup vizita de nu li se va oferi posibilitatea de-a vizita mănăstirea Trei Izvoare.

Hotărît că în anumite situații sîntem în stare a face minuni. Apelul lansat către nordul Moldovei pentru salvarea grabnică a mănăstirii a pus sate întregi în picioare, lume de peste lume s-a repezit să salveze martorul trecerii noastre prin vremuri. Se curăța, se săpa, se spăla, se sădea, se tencuia, se văruia, așa încît în cea de-a treia zi, cînd au sosit mașinile cu musafiri, lăcașul călugărițelor de la nord ajunsese curată minune. Jos — murmur de izvor, tihnă și pace. Sus — foșnet de copaci, lumină și tristețe pentru această lume atît de frumoasă și atît de împovărată de păcate. La poarta făcută de iznoavă și vopsită frumos, întîmpina musafirii bărbatul Maicii, în căciulă și suman din cele care, zicese, purtau arcașii lui Ștefan cel Mare...

Cu pămînturile bine lucrate, cu șireteniile noului veac învățate pe de rost, lumea și-a mai revenit. Sate întregi făcute din nou, fiecare zidindu-și casă așa cum i-a plăcut lui. Mesele încărcate – fie zi de lucru, fie sărbătoare, dulapurile bucșite, ceva rublișoare puse la o parte pentru cine mai știe ce vremuri... Și, deci, acum încotro o pornim? Venise rîndul chinuitoarei probleme ce dăinuie peste orice început de bunăstare – ce facem mai departe? De dragul cui ne-am tot căznit și am muncit, și am cărat la grămadă? Căratul ista are el cumva un capăt ori nu-l mai are? Ce sîntem noi, niște guzgani ce tot cară și cară la culcuș?

Cu alte cuvinte, iară și iară, pentru a nu se știe cîta oară în decursul istoriei lor, oamenii se întorc la chinuitoarea problemă – ce este viața? Veacuri la rînd sfînta scriptupă ne povățuia că viața înseamnă dragoste nemărginită pentru aproapele tău. Spiritul primar agresiv pe care îl moștenim din negura vremurilor e în stare să distrugă totul, și numai dragostea poate făuri. Dragostea e unicul mediu în care sufletul se poate înfiripa, își capătă aripi, se rupe de la pămînt, străbătînd depărtari neînchipuite, în căutarea celor veșnice și divine. Mi s-ar putea obiecta că sufletul ca atare încă nu a fost văzut de nimeni, și ideea vieții sufletești e o chestie ce mai trebuie discutată. Mă rog, discutabile sînt toate pe lume, dar ideea iubirii aproapelui, așa discutabilă cum este, ține pe umerii săi civilizația de aproape două mii de ani.

Revoluția a venit să declare că iubirea aproapelui nu e decît un moft de origine mic-burgheză. Viața e o înverșunată și continuă luptă de clasă, iar pretinsele zbuciumuri sufletești nu sînt decît niște capricii de domnișoară. Sufletul ca atare nu există. Există numai ceea ce poate fi pipăit, adică trupul. Drept care, a trăi pe lume înseamnă a bea *ghini*, a hăli *ghini*, a iubi *ghini*, și nu pe-a ta, ci pe cea care-ți place.

Firește, zvonurile cum că scopul final al marxismului ar fi dezvoltarea multilaterală a personalității au ajuns ele și prin Moldova. Mica Republică Moldovenească nu avea nimic împotriva acestui concept filozofic. Dacă e vorba să pornim cu dezvoltarea personalității umane, o pornim, de ce nu, dar cum Dumnezeu să te apuci de-o asemenea treabă, cînd șefii de la Chișinău

nici să audă de aşa ceva. Atît au mai urît-o şi au prigonit-o, încît îi umflă toţi dracii cînd aud de personalitate, gata fiind s-o înghită, s-o distrugă în faşă, în mugure, în structura sa genetică. După care, răsuflînd uşuraţi, marii strategi ai stagnării se declară de comun acord cu conceptul marxist, gata fiind de alocarea mijloacelor necesare, gata fiind să depună orice efort pentru dezvoltarea cît mai armonioasă şi multilaterală... dar, în fond, ce să mai dezvolţi?

Eliberate de umanistul francez, cele Trei Izvoare picurau în mijlocul pădurilor de stejar, aşteptînd să vadă ce le va aduce ziua de mîne. Fiind însă păţiţi, de data asta şefii nu se grăbeau. Pentru a nu mai putea fi luaţi prin surprindere, s-a hotărît să se declare întregul complex drept monument de însemnătate istorică luat sub ocrotirea statului. S-a montat chiar şi placa respectivă în zidul ogrăzii, ceea ce a iritat nespus autorităţile raionale. Dregătorii localnici erau de părerea că republica nu poate lua nimic sub ocrotire înainte ca raionul să se fi pronunţat în această privinţă. Altminteri, susţinea raionul, nu e mare lucru să se ajungă la încălcarea celor mai elementare legi ale democraţiei populare prevăzute de constituţie.

Pînă ce capitala explica celor din raion ce înseamnă democraţie populară şi cum trebuie înţelese articolele constituţionale, Maica, îndreptată nu. se ştie de cine, a descoperit în molozul unei construcţii conservate un butoi cu vopsea verde, plin, gata pecetluit. Împreună cu bărbatul său l-au cotilit cum au putut pînă la mănăstire şi, spre cumplita uimire a tuturora, ei în doi, legaţi cu nişte funii, au vopsit turlele celor două biserici.

Copăcei şi tufe sădiţi cu pricepere doseau cu frunzele lor ruşinea şi jalea prin care a trecut sărmana mănăstire. Şi încă o tencuială, şi încă un văruit al gardului. Isteţii fotografi din Chişinău, fiind în trecere, au făcut o serie de fotografii nemaipomenite. Una din podoabele lor, spre cumplita panică a guvernului republicii, a nimerit chiar pe prima copertă a revistei „Sovetskii Soiuz", revistă care, după cum se ştie, ajunge prin toate colţurile lumii...

Am să te mai prind încă o dată de nasture, dragă cititorule, pentru a te iscodi iarăşi — dacă ar fi la libera ta cugetare — cam ce-ai fi aşezat tu în această fostă mănă-

stire? Un centru ecologic? O casă de odihnă pentru veşnic truditii noştri colhoznici? O tabără de pionieri? Hei, bine ar fi fost să fie aşa, numai că între timp mai vine o mare belea pe capul nostru...

Enorma ţară observă că de la o vreme moldovenii nu mai pot face faţă ospăţurilor, aşezaţi fiind la masa banchetelor popoarelor frăţeşti. Şi era păcat, dat fiind că ţara o ţinea din jubileu în jubileu, băuturile curgeau gîrlă, iar moldovenii, una-două şi-s scaunele goale. Munca grea, istovitoare, din noapte pînă în noapte, ambiţul prostesc de-a le fi avut pe toate pe cîte le are vecinul, ba chiar şi ceea ce vecinul încă nu are, hrana mai mult pe apucate, la nimereală — toate au tocit sănătatea poporului, făcîndu-l să ameţească cu paharul încă negustat. Pe înserate, cînd se aprindeau luminile prin case, chemîndu-şi stăpînii la cină, răzbăteau sărmanii cu greu, venind pe cîte două cărări odată. Ar fi fost ea, priveliştea ceea, bună de rîs, dacă nici nu prea avea cine rîde, pentru că aşa era şi în mahalaua noastră, aşa era şi în mahalaua voastră; aşa se face şi pe la noi, aşa se întoarce serile lumea şi pe la voi... Cu vremea ne-am obişnuit cu necazul de-a nu mai fi putut nimeri casa, dar ce ne facem dacă, Doamne fereşte, apare cîte-un strein printre noi şi vede ruşinea asta cu ochii lui?!

S-a ajuns cu vorba la cei veniţi de departe, pentru că în Moldova oaspeţii dăduseră năvală, de nici nu mai aveai pe unde trece. Veneau de prin toate colţurile ţării, veneau cu trenurile, cu avioanele, cu maşinile. Mica Republică Moldovenească obţinuse înalta misiune a Kremlinului de a efectua un experiment în vederea supramecanizării şi supraconcentrării de tot felul. Primele rezultate făgăduiau apariţia unei adevărate minuni. Veneau şefi de cel mai înalt rang, veneau să înveţe special de la noi cum se trăieşte pe lume, şi ce ne facem dacă în faţa acestor bărbaţi de stat apare acel produs al supraconcentrării şi supramecanizării, ţinînd să ajungă la casa lui pe două cărări odată?

Pentru a nu expune unui asemenea risc autoritatea republicii, s-a hotărît ca chefliii ajunşi în pragul degenerării să fie izolaţi. Fireşte, de-am fi avut întinsuri siberiene, de-am fi avut mulţimea de insule pe care le au estonienii, habar de grijă, dar, neavînd nimic din toate astea, iară ne întoarcem cu gîndul la gardurile

nalte de piatră de la cele Trei Izvoare...

Astfel fosta bucătăreasă a S.M.T.-ului, fosta grăjdară a „Zagotskot"-ului ajunge în cele din urmă infirmiera unui centru narcologic. Principiile și metodele de tratament din asemenea spitale nu sînt o mare taină. Cîte-un păhăruț de votcă, dres cu medicamente ce provoacă greață, și apelurile cazone la rușine și demnitate. Trăncăneala medicilor, mă rog, pe-o ureche îți intră și îți iese pe alta, cît despre păhărușul cela de votcă, topi-i-s-ar ciolanele celui căruia putea să-i vină așa ceva în cap.

Bieții oameni! Cum se trezeau, des-de-dimineață, cu sufletul aprins încă din sara trecută, se și repezeau la păhărușul pregătit, după care începeau Sodoma și Gomora... Chinuiți cum nu se mai poate, vărsîndu-și pînă că și mațele, vlăguiți, înjosiți, ți se rupea inima de rușinea la care au ajuns. Și, culmea culmilor, tocmai în clipele celea de înjosire și decădere, o femeie streină se grăbea să le vină în ajutor.

O rugau să șadă acasă, să nu mai vină. O sfătuiau să-și găsească ceva de tors, de țesut, de cusut, cum făceau maicile pe vremuri, pentru a ține pravila creștinească. Vezi-ți de-ale tale, îi ziceau, iar slujba asta a ta o facem noi, grijindu-ne unul pe altul. Maica le zîmbea de undeva din depărtare, dintr-o cu totul altă lume, de-acolo de unde nici nu se mai vede, nici nu se mai aude, și numai ce-o vezi că iară intră pe ușă.

O ocărau, o blestemau, o tot frigeau cu vorba... Se poate să vină ea, femeie încă tînără, mamă a doi copii, pentru a vedea ceea ce nu e de văzut?! Că doar nu de flori de cuc, iată, pînă că și rudele cele mai apropiate — soțiile, surorile, copiii — s-au lepădat de dînșii! Maica le zîmbea dintr-o cerească depărtare, se făcea a se lăsa convinsă de vorbele lor, și numai ce-o vezi că iară vine.

Curăță, spală, mîngîie, iartă ceea ce, pare-se, nici sfinții nu ar mai putea ierta...

Din cele patru anotimpuri ale anului toamnele veneau să dărîme cu totul sărmanul spital de la Trei Izvoare. Vreme caldă și frumoasă cum nu se mai află... Nopțile senine, cu un cercel de lună pierdut prin stelele orbitoare, văile dospite cu iz de mere coapte, cîmpurile miroase a nucă, satele cu duh de tulburel pe la

toate răscrucile. Nunțile se țineau lanț, așa încît lăutarii abia de mai dovedeau cu doba de la o casă la alta. Ei și apoi sufletul nostru veșnic înstreinat, cînd își închipuie el o masă la care s-au adunat toți cei ce i-au fost scumpi și dragi...

În acele nesfîrșite nopți de toamnă, cînd vîntul aducea la mănăstire frînturi de chiote și veselie, umbrele celor condamnați la singurătate și tăcere zăceau cîte două pe un singur pat, în biserica cea mare. Stăteau ore întregi cu dinții încleștați, cu ochii țintiți spre sfinții apostoli de sub cupola centrală, așteptînd să le vină moartea. Dorul s-a stins, toate cele ce avuseră a se tîmpla s-au și tîmplat, totul se rotunjise, se pecetluise, se scuturase, viața nu mai avea nici un rost. Iată însă că bătrîna cu coasa face mofturi. Vine, vine și nu mai vine odată...

Stai însă că, stai, stai, stai... Se aud pași timizi de femeie. Se deschide încet, cu grijă, ușa de afară. Peste o vreme se aude și cea dinăuntru. Intră o maică ostenită cu două bidoane de apă proaspătă. Suflă greu. Faptul că nu s-a lăsat vrăjită de-o asemenea noapte nemaipomenită — nu s-a dus să petreacă cu rudele prin satele vecine — pare să ne spună că totuși este un Dumnezeu pe lumea asta.

Apoi, mă rog... Odată ce-a rămas biata femeie ca să se îngrijească de soarta lor și a cărat cu atît greu din vale cele două bidoane cu cobilița, se poate să nu-ți clătești măcar gura? Că, las', moartea ceea mai așteaptă pînă guști o gură de apă, așa ca să nu obijduiești femeia... Ca să vezi însă, apa ceea — curată minune... După ce și umezesc rînd pe rînd cerul gurii, pare a se schimba ceva în dispoziția, în mentalitatea, în felul lor de-a vedea lumea... Te pomenești că, într-adevăr, apa celor trei izvoare e o apă vie, o apă sfîntă...

— Poate mai treci, Maică, pe lîngă mine...

Și încă o gură de apă, și încă o vorbă frumoasă, înțeleaptă, din bătrîni. Apoi, cum se obișnuiește printre oameni, la o vorbă frumoasă cu frumos se și răspunde. Și tot așa din ramură în ramură, din copac în copac, mai o glumă de fată mare, mai o rămășiță de vorbă de flăcău, mai o amintire cine știe de pe cînd, mai o nimica toată de chiar azi dimineață, mîinile trudite ale călugăriței, fir cu fir, bob cu bob, adună și replămădesc ceea ce a fost fărîmițat de ani de zile.

Spre cumplita uimire a organelor respective, centrul de la Trei Izvoare se menţinea constant pe primul loc. Peste cîţiva ani însă, cînd s-a dovedit că supramecanizarea şi supraconcentrarea nu sînt decît rezultatul unei minţi bolnave, paranoice, musafirii au cam rărit-o pe la noi, şi atunci s-a hotărît reducerea centrelor narcologice, printre care închis fiind şi cel de la Trei Izvoare.

Procesul de lichidare este ceea ce ne reuşeşte de minune. O singură zi şi — gata! Bolnavii — întorşi pe la casele lor — duşi de parcă nici n-au trecut pe aici, paturile şi ce mai rămăsese din gospodărie — cărate pe la spitalele vecine. Visul că sfîntul lăcaş s-ar putea odată şi odată întoarce la slujirea pentru care a şi fost înălţat a sculat-o pe Maica în zori de zi. După ce a tot spălat şi măturat, şi cărat la groapă coşurile cu medicamente, peste mănăstire iară s-au lăsat pacea, liniştea şi tristeţea milenară ale acestei mult preafrumoase, mult preanefericite lumi...

Şi iară ne mai întoarcem o dată la suflet, căci, vai, ce s-o fi petrecînd acolo în dedesubturi cu chinuitele, cu zbuciumatele noastre suflete? Pierzînd bătătorita cărare a rugăciunilor pe care străbunii noştri urcau de cîte două ori pe zi la Domnul, cu toate grijile şi nevoile sale, noi, împreună cu cărările celea, l-am pierdut şi pe cel de-al doilea Tată, pe Tatăl veşniciei noastre. Renunţînd la veşnicie, ne-am despărţit şi de trecut, înstreinîndu-ne de lumea străbunilor, devenind nişte umbre ce trăiesc de azi pe mîine. Renunţînd la veşnicie, adică la acel fir ce vine de la Adam şi Eva şi care, trecînd prin noi, se pierde în infinitul timpului, am redus propria noastră existenţă de la milenii şi veacuri la cele cîteva decenii însemnate pe pietre funerare. Născut pe data cutare, mort pe data cutare. Trecînd prin cimitirele noastre, îţi vine a crede că toată lumea ceea dusă pe calea celor drepţi nu a făcut decît două lucruri: s-a născut şi a murit, restul lăsîndu-le pe sama altora...

Cu sufletul pus sub semnul întrebării, lipsiţi de orizonturi general-umane, am căzut cu toţii în mlaştinile unui dezmăţ materialist din care nu ne mai putem scoate picioarele.

Tot ce-a avut sufletul agonisit de mii de ani a fost

schimbat la repezeală pe cîrpe, pe mașini, pe inele de aur. La groaznicul iarmaroc al secolului ne-am scos cu toții sufletele de vînzare, dîndu-le pe-o nimica toată, din frică să nu rămînem cumva fără cumpărători.

Singurătatea azi rar cine o mai poate suporta, iar la marele ospăț al materialiștilor cu sufletul nu mai ai ce face. Aici cu cît mai puțin suflet ai, cu atît petreci mai bine. Tocmai prin asta se și explică tainicul fenomen că sus de tot, la un moment dat, au ajuns cei care nu aveau suflet deloc, popoare întregi nimerind pentru zeci de ani pe mîna hoților și criminalilor de tot felul.

Astăzi, revenind la casele noastre după acel groaznic iarmaroc, după ce-am participat cu toții la acel jaf al moștenirii noastre spirituale, cu ce ne-am mai putea lăuda?

Un popor istovit, cu limba maternă degradată, de nu se mai poate înțelege om cu om. Rămași fără conștiință națională, umblăm pe un pămînt secătuit, otrăvit cu chimicale, pămînt pe care nu se știe cînd și cine îl va mai curăți. Un pahar cu apă pe care te temi să-l bei, un măr din care te temi să muști... Iar cînd toate au căzut în declin, în declin s-a pomenit și poporul. Mai că nu mă lasă inima să scriu aceste rînduri, dar nici că a nu le scrie nu pot, pentru că, oricum, azi, din cei zece prunci ce se nasc în Moldova, cel puțin unul...

Tot țineam să te întreb, iubite cititorule, cam ce-ai fi așezat tu în gura ceea de rai?... A, c-ai și ghicit. Într-adevăr, la cele Trei Izvoare s-a înființat o școală pentru copii înapoiați mintal. Firește, de-am fi dispus de întinsurile siberiene, de-am fi avut măcar cîteva din sumedenia de insule pe care le au estonienii, dar, neavîndu-le pe toate astea și fiind nevoiți să ascundem și noi cîte ceva de ochii lumii, ajungem iară la pereții înalți ai ogrăzii de piatră de la cele Trei Izvoare...

Bucătăreasa, grăjdara, infirmiera a ajuns în cele din urmă spălătoreasă. Focurile prin care i-a fost dat să treacă au călit-o, slujirea unui sfînt lăcaș căzut în veacul prigonirilor a făcut-o înțeleaptă, răbdătoare, dîrză. Și-a însurat băieții, așezîndu-i în satul său de baștină. Într-o după-amiază, poräindu-se cu niște copăcei pe care vroia să-i mute de pe un loc pe altul, tăcutul și cumintele ei bărbat a căzut pe-o coastă, și căzut a fost.

Rămînînd văduvă, Maica a poruncit să i se cumpere din oraş douăzeci de metri de satin cenuşiu, de cel ieftin, pentru căptuşeală. Şi-a cusut cu mîna sa o rasă lungă, pînă la pămînt. Din aceeaşi stofă şi-a făcut basma, mutînd cruciuliţa de pe acoperămîntul alb pe cel cenuşiu, după care a oftat, şi-a suflecat mînecile...

Cei peste două sute de copilaşi adunaţi la Trei Izvoare purtau hăinuţe cusute din ţesătură de doc. Era bună, ţinea la purtat stofa ceea, dar cînd venea vremea spălatului, cum o muiai în apă, se făcea ca scîndura. Apoi cu spălatul şi cîrpitul mai treacă-meargă. Serile, trudită cum nu se mai poate, abia aţipea, că o şi trezeau bocetele. Bolnavi fiind, copiii se sculau pe la o bucată de noapte. I-o fi trezit, pe semne, glasul tristului lor destin. Li se făcea groază, li se făcea dor de casă, dor de părinţi. Plîngeau şi se văicăreau de se cutremura întreaga mănăstire. Învăţătorii şi educatorii erau duşi prin satele vecine, pe la casele lor, şi atunci ce-i de făcut...

Se ridica din pat, se îmbrăca, venea să-i împace, să-i mîngîie, să-i legene, devenindu-le pînă în zori mamă, bunică, dădacă.

Anul trecut, nimerind, nici nu mai ţin minte cum şi prin ce fel, într-un cimitir sătesc din nordul Moldovei, tot rătăcind printre cruci şi morminte, dau cu ochii de părintele Gheorghe, un preot bătrîn pe care îl cunoşteam mai de demult. Slujea în satul vecin, dar venise pentru că avea un mort în satul în care ne întîlnisem. Aştepta să vină procesiunea la cimitir. Nu ştiu cum şi de ce, dar de la o vreme preoţii din Moldova nu mai au voie să petreacă sicriul la groapă. Se fac, de obicei, două prohoduri – unul în casa răposatului, iar altul la cimitir, lăsînd rudele şi vecinii să-şi conducă singuri mortul pe ultimul drum.

Zi caldă, miez de vară. Un sat vechi de pe vremea lui Alexandru cel Bun, cu uliţe înguste, întortocheate. Procesiunea cu cei cîţiva corişti ba se aude, ba iar nu se mai aude, şi noi, împreună cu părintele Gheorghe, aşezîndu-ne pe un scăunaş, la mormîntul cuiva, mai vorbeam de una-alta, ca să ne treacă de urît. Ne frăsuim unul altuia de jalea la care au ajuns cele o mie şi cinci sute de biserici ale noastre ce stau închise, putrezind în văzul lumii; ne mirăm cît de puţine au rămas din

cele peste șaptezeci de mănăstiri ce fuseseră odată mîndria neamului...

— Apoi una Japca a și rămas, face căzut pe gînduri părintele Gheorghe.

— Cum adică, una Japca? Da cele Trei Izvoare?

— D-apoi că la Trei Izvoare îi școală de iștia, cum li se zice... Școală de debili.

— Totuși, nu se știe cum și prin ce minune, o călugăriță se mai ține pe acolo...

— Ei, vorbă să fie... Femeia ceea, ea nu numai că n-a fost călugăriță, ea nici măcar poslușnică n-a apucat să fie! Nici măcar nu are binecuvîntare pentru a purta rasă și acoperămînt cu cruce în frunte...

Doamne, m-am gîndit eu atunci, ce se petrece cu lumea făcută de mîinile Tale? Oare o viață închinată binefacerii și slujirii aproapelui nu este mărturia slujirii Tale? Mai e nevoie ca această slujire să fie consfințită de cineva? Și dacă pentru slujitorii Tăi porunca Mîntuitorului de-a face bine aproapelui nu este decît o vorbă ce nu rodește în faptă, la ce vor ajunge altarele Tale? Nu se vor transforma ele oare într-o sală de demonstrare a artei vocale, completate din cînd în cînd cu replicile preoților îmbrăcați în odăjdii aurite din epoca Imperiului Bizantin?! Atîta a rămas azi din ceea ce a fost cîndva creștinism?!

Iar anii zboară, viața se trece, puterile scad, și serile abia de mai ajunge la căpătîiul odihnei sale.

Un rînd de copii, terminînd școala, se duc, un alt rînd de micuți vin să le ia locul. Te-ai întrebat însă tu vreodată, iubite cititorule, cam ce-i așteaptă pe absolvenții școlilor de felul celei de la Trei Izvoare? Ce fac copiii cu adeverința primită? Unde se duc?

Păi, unde să se ducă... Se întorc la casele părinților. Își iau norme, se căsătoresc, încep a gospodări. Le vine greu în rînd cu toată lumea, ei fiind, în fond, oameni bolnavi, invalizi. Una-două și se supără, își ies din fire. Pentru a-și recăpăta calmul, recurg la falsa și sălbatica obișnuință a sătenilor, iau colo cîte-un păhăruț. Cum întrec măsura, își pierd cumpătul, se vîră în bătăi, săvîrșesc crime, nimeresc prin închisori.

E scurtă de tot viața lor — treizeci, treizeci și cinci de ani, mai mult nu rezistă. Marea majoritate o sfîrșesc prin închisori, căci s-au înmulțit, avem mai că în fiece

raion cîte-o puşcărie. Cei mai rezistenţi, care ajung să fie puşi în libertate, ieşind de acolo, se fac a uita de satul natal. Trec pe lîngă casa părintească, pe lîngă propria lor casă, şi vin de bat la poarta celor Trei Izvoare. Vin să se plîngă de soartă, vin să fie mîngîiaţi cu o vorbă bună, vin să-şi sfîrşească veacul alături de cea care i-a înţeles cu adevărat şi i-a iubit...

Îngăduie-mi să mă închin şi eu în faţa slujirii tale, Maică, sărutînd sfintele tale mîini.

1988, 1989